

Робота зі здобувачами освіти з числа внутрішньо переміщених осіб (ВПО)

Повномасштабна війна в Україні спричинила безпрецедентні внутрішні міграційні процеси. Мільйони людей були змушені залишити свої домівки, серед них — значна кількість дітей та молоді. Втрата звичного середовища, розрив соціальних зв'язків, пережиті травматичні події суттєво впливають на психоемоційний стан цієї категорії населення. Діти та молодь з числа внутрішньо переміщених осіб (ВПО) потребують комплексної підтримки, що поєднує психологічні, соціальні та педагогічні заходи. Заклади освіти стають важливими осередками стабільності, де створюються умови для адаптації, відновлення ресурсів і формування життєстійкості.

Психологічні та соціальні наслідки вимушеного переміщення

Вимушене переселення є сильним стресогенним фактором, який часто супроводжується втратою почуття безпеки, контролю та передбачуваності. У здобувачів освіти можуть спостерігатися:

- підвищена тривожність, страхи, порушення сну;
- емоційна нестабільність, дратівливість або апатія;
- зниження концентрації уваги та навчальної мотивації;
- труднощі у спілкуванні з однолітками;
- прояви агресії або соціальної замкненості.

Соціальні проблеми включають обмежений доступ до ресурсів, житлові труднощі, зміну соціального статусу, стигматизацію та почуття ізольованості. Усе це ускладнює процес адаптації та може призводити до вторинної травматизації.

Мета та завдання роботи зі здобувачами освіти з числа ВПО

Основною метою є створення безпечного та підтримуючого середовища, що сприяє психологічному відновленню, соціальній інтеграції та особистісному розвитку.

Основні завдання:

- раннє виявлення дітей і молоді у кризовому стані;
- надання психологічної та соціально-педагогічної підтримки;
- сприяння адаптації до нового освітнього середовища;
- розвиток навичок саморегуляції та стресостійкості;
- формування позитивної самооцінки;
- зміцнення соціальних зв'язків;
- залучення батьків до процесу підтримки;
- координація взаємодії з соціальними службами.

Основні напрями психосоціальної роботи:

1. Індивідуальна робота

Передбачає психологічні консультації, кризове втручання, складання індивідуальних планів супроводу. Фахівці допомагають дитині усвідомити

власні переживання, знайти ресурси для подолання труднощів та сформувати відчуття контролю над ситуацією.

2. Групова робота

Реалізується через тренінги адаптації, заняття з емоційної грамотності, арт-терапевтичні та тілесно-орієнтовані вправи. Групові форми сприяють розвитку навичок спілкування, формуванню відчуття приналежності та взаємної підтримки.

3. Психоедукація

Спрямована на інформування дітей, молоді та батьків про нормальні реакції на стрес, способи самопомоги та підтримки інших. Проводяться тематичні бесіди, години спілкування, просвітницькі заходи.

4. Ресурсно-орієнтований підхід

У роботі активно використовуються ресурсні підходи: тілесного, емоційного, когнітивного, соціального, ціннісно-смислового та поведінкового напрямку. Це дозволяє активізувати внутрішні сили дитини та сприяє формуванню життєстійкості.

5. Роль соціального педагога

Соціальний педагог здійснює соціальний супровід дітей і молоді з числа ВПО, допомагає у вирішенні побутових і правових питань, координує взаємодію з соціальними службами та громадськими організаціями.

6. Робота з батьками та законними представниками

Батьки є ключовими партнерами у процесі адаптації дитини. З ними проводяться індивідуальні консультації, просвітницькі зустрічі, надаються рекомендації щодо створення стабільного та підтримуючого домашнього середовища. Особлива увага приділяється зниженню рівня тривожності дорослих, адже емоційний стан батьків безпосередньо впливає на дітей.

7. Міждисциплінарна взаємодія

Ефективна допомога молоді з числа ВПО можлива лише за умови тісної співпраці закладів освіти з медичними установами, соціальними службами, центрами психологічної допомоги та громадськими організаціями. Така взаємодія дозволяє своєчасно реагувати на кризові ситуації та забезпечувати комплексну підтримку.

Робота з дітьми та молоддю з числа внутрішньо переміщених осіб потребує системного, гуманістичного та ресурсно-орієнтованого підходу. Комплексна психосоціальна підтримка сприяє відновленню внутрішніх ресурсів, формуванню життєстійкості та успішній інтеграції у нове середовище.